

PRELUCRAREA DATELOR CU CARACTER PERSONAL CU PRIVIRE LA STAREA DE SĂNĂTATE



Veronica MOCANU,
dr. în drept, conf., USM,
formator INJ
<https://orcid.org/0000-0002-2487-2677>



Valeria URSU,
masterand, USM
<https://orcid.org/0000-0003-2995-0221>

SUMAR

Prin acest articol intenționăm să prezentăm condițiile legale generale care trebuiesc respectate de către operatori în contextul prelucrării datelor cu privire la starea de sănătate. Conținutul articolului se adresează atât titularilor de date – indivizi, pacienți, beneficiari ai serviciilor de sănătate, cât și operatorilor de date cu privire la starea de sănătate, oferindu-le sprijin informativ cu privire la condițiile legale în contextul realizării operațiunilor de prelucrare a datelor privind starea de sănătate. Articolul prezintă informații generale despre conceptul de „date cu privire la starea de sănătate”, „date medicale”, tipologia modernă a datelor cu privire la starea de sănătate, măsurile de protecție care se cer a fi implementate de către operatorii de date din domeniul medical și/sau prestatorii de servicii de sănătate.

Cuvinte-cheie: *date cu privire la starea de sănătate, date medicale, date sensibile, prelucrare, sisteme informaționale, securitate, confidențialitate, integritate, disponibilitate.*

PROCESSING OF HEALTH RELATED DATA

SUMMARY

By this article we intend to present legal requirements prescribed to be respected in the context of processing of health related data. The content of the article is aimed at both data subjects and medical data operators, providing them informative support regarding the context and prerogatives that may be exercised and/or applied in order to ensure the protection of health related data. The article presents general information on the concept of „health data”, „medical data”, the modern typology of health data, the protection measures required to be implemented by operators and health service providers in context of processing of health related data.

Key-words: *date cu privire la starea de sănătate, medical data, sensitive data, information systems, processing, security, confidentiality, integrity, availability.*

Introducere

Practica mondială demonstrează impactul pozitiv al utilizării tehnologiilor informaționale în activitatea economică și socială contemporană. Dezvoltarea accelerată a societății informaționale tinde astăzi să reconceptualizeze procesele de prelucrare a informației și să restructureze cercul subiecților implicați în procesele de prelucrare, generând astfel noi realități și, respectiv, condiții, drepturi și obligații.

Unul dintre domeniile redimensionate este și domeniul medical și al serviciilor de sănătate: spitalele creează, prelucrează și stochează informația despre pacienți prin intermediul sistemelor informaționale, indivizii privesc drept consumatori de servicii de sănătate pot afla informații despre sănătate în regim online și își pot monitoriza starea de sănătate prin aplicații electronice, proprietarii centrelor de sport dezvoltă servicii orientate spre necesitățile individuale ale clienților.

În astfel de condiții, starea de sănătate, dar și strategia de monitorizare și acordare a ajutorului medical este strict determinată de informația cu privire la sănătate, deținută și gestionată, pe de o parte, de către individ și, pe de altă parte, de către medic și/sau prestator de servicii de sănătate.



Având în vedere cele sus indicate, analizând reglementările internaționale, dar și conținutul prevederilor naționale, prin prezentul articol ne propunem să prezentăm condițiile legale necesar a fi respectate de către operatori în contextul prelucrării datelor cu privire la starea de sănătate.

Precizări terminologice

Analizând legislația Republicii Moldova, identificăm în Legea privind protecția datelor cu caracter personal [4] utilizarea noțiunii „date cu privire la starea de sănătate”, însă, din păcate, această noțiune nu este definită.

Considerând oportună clarificarea aspectelor terminologice – or, acestea sunt importante mai ales în cazul în care legea se impune a fi aplicată –, propunem interpretarea noțiunii „date cu privire la starea de sănătate” prin prisma reglementărilor europene.

În acest context, recomandăm utilizarea definiției instituite în prevederile Regulamentului general privind protecția datelor [7] (în continuare – GDPR).

Potrivit documentului enunțat, la categoria de date privind starea de sănătate poate fi atribuită „informația cu caracter personal care se referă la sănătatea fizică sau psihică a unui individ, având în vedere inclusiv informația ce face referire la servicii de asistență medicală furnizate și care prezintă informații despre trecutul stării de sănătate, starea de sănătate curentă sau pronosticurile medicale pentru un individ în parte”.

Reieșind din definiția statuată, constatăm că categoria „date privind starea de sănătate” este determinată de următoarele componente:

- *sănătatea fizică* – este definită drept informația privind starea de ansamblu a corpului uman, incluzând informații despre individualitatea fizică a organismului, construcția, funcționalitatea acestuia, stilul de viață, dieta, nivelul de activitate fizică și comportamentul (de exemplu, fumatul);
- *sănătatea psihică* – starea de bine subiectivă, sentimentul de autoeficacitate, autonomie, competență, dependența între generații, auto-actualizarea potențialului intelectual și emoțional (conform Organizației Mondiale a Sănătății);
- *serviciile de asistență medicală* – prezintă informații despre trecutul stării de sănătate, starea de sănătate curentă sau pronosticurile medicale de viitor ale unui individ în parte.

În aceeași ordine de idei, remarcăm că, prin definiție, datele privind starea de sănătate sunt atribuite la categoria de date cu caracter personal. Menționăm, în acest context, că legislația Republicii Moldova atribuie datele privind starea de sănătate la categoria datelor cu caracter personal, indicând în acest sens, prin articolele 6 și 7 ale Legii privind protecția datelor cu caracter personal [4], obligații specifice operatorilor care prelucrează date cu caracter personal legate de starea de sănătate a individului.

Spre deosebire de legislația națională, remarcăm că prevederile pct. 6 și pct. 7 ale Recomandării CM / Rec

(2019)2 a Comitetului Miniștrilor către statele membre privind protecția datelor referitoare la sănătate [6] indică asupra faptului că urmează a fi considerate drept date cu caracter personal inclusiv *informațiile despre copiii nenăscuți și informația genetică*, cărora li se atribuie un statut juridic special. În context, prin *informațiile despre copiii nenăscuți* se înțeleg datele rezultate dintr-un diagnostic prenatal sau din identificarea caracteristicilor genetice ale acestor copii.

Date genetice, conform Recomandării Consiliului Europei [6, art. 3], sunt considerate toate datele referitoare la caracteristicile genetice ale unui individ care au fost fie moștenite, fie dobândite în cursul dezvoltării prenatale timpurii, care rezultă dintr-o analiză a unei probe biologice de la persoana în cauză: prin analiza cromozomilor, ADN-ului sau ARN-ului, sau analiza oricărui alt element care permite obținerea unor informații echivalente.

Legislația Republicii Moldova, din păcate, prezintă o altă abordare incoerentă. Astfel, Cerințele față de asigurarea securității datelor cu caracter personal la prelucrarea acestora în cadrul sistemelor informaționale de date cu caracter personal, aprobate prin Hotărârea Guvernului, nr. 1123 din 14.12.2010 [2] stabilește în Anexa nr. 1 la aceste cerințe – categoriile de date cu caracter personal, indicând în pct. 2 al acesteia că informația privind starea de sănătate sau viața intimă reprezintă o categorie specială de date, iar datele genetice (indicate în pct.3 subpct. 27) din Anexa nr.1 la cerințe), datele biometrice și antropometrice (indicate pct.3 subpct. 28) din Anexa nr.1 la cerințe), datele dactiloscopice (indicate în pct.3 subpct. 29 din Anexa nr.1 la cerințe) sunt tratate drept date cu caracter personal obișnuite.

Legea privind protecția datelor cu caracter personal [4, art. 24] atribuie operațiunile de prelucrare a datelor genetice la categoria operațiunilor de prelucrare a datelor cu caracter personal care prezintă riscuri speciale pentru drepturile și libertățile persoanelor. Având în vedere disconcordanța dintre prevederile Cerințelor față de asigurarea securității datelor cu caracter personal la prelucrarea acestora în cadrul sistemelor informaționale de date cu caracter personal, aprobate prin Hotărârea Guvernului, nr. 1123 din 14.12.2010 și prevederile Legii privind protecția datelor cu caracter personal, considerăm oportună operarea modificărilor de rigoare și uniformizarea interpretărilor legale, or, altfel, operatorii sunt induși în eroare.

În contextul aplicării, în pofida disconcordanțelor legislative existente, considerăm oportună atribuirea datelor genetice la categoria de date cu caracter special și asumarea obligațiilor corespunzătoare acestei categorii de date, în cazul în care operatorii sunt antrenați în activități de prelucrare a datelor cu caracter genetic. O astfel de obligație se impune drept imperativă mai ales în cazul în care operatorul este implicat în activități de prelucrare a datelor cetățenilor Uniunii Europene ori, în acest caz, GDPR se impune drept act diriguitoriu, iar la nivelul Uniunii Europene, după cum s-a indicat supra, datele genetice sunt atribuite la categoria datelor speciale.

Totodată, din perspectivă terminologică, atragem atenția asupra faptului că legislația națională și, mai exact, Legea privind drepturile și responsabilitățile pacientului [5] utilizează noțiunea de „informații medicale”. Întru evitarea unor confuzii, prin prezentul articol insistăm asupra diferențierii noțiunii de „informații medicale” de noțiunea „date privind starea de sănătate”, or, prima reprezintă doar o categorie a celei din urmă.

Legea privind drepturile și responsabilitățile pacientului definește noțiunea „informații medicale” la alin. (2) art. 1 ca fiind „informațiile despre starea sănătății fizice și psihice a pacientului, precum și datele obținute pe parcursul examinării și tratamentului, activităților de profilaxie și reabilitare a pacientului”.

Astfel, stabilim că noțiunea de „informații medicale” este mult mai îngustă decât noțiunea de „date privind starea de sănătate”, cea dintâi referindu-se la informațiile prelucrate în contextul beneficiarii de servicii medicale, fiind aplicabilă unei categorii speciale de subiecți – pacienții. Datele despre starea de sănătate, însă, includ informații despre starea fizică, psihică, spirit, caracteristici fiziologice, comportament etc. și sunt raportate la oricare persoană fizică, fără a avea în vedere calitatea ei de pacient.

În astfel de condiții, este îmbucurător faptul că Legea privind protecția datelor cu caracter personal [4] utilizează noțiunea de „date privind starea de sănătate”, acoperind astfel drepturile individului în contextul prelucrării oricărei informații ce poate fi atribuită la categoria datelor privind starea de sănătate. În acest context, remarcăm că cercul subiecților implicați în acțiuni de prelucrare a informațiilor privind starea de sănătate este mult mai larg decât cel implicat în prelucrarea informațiilor medicale și nu se reduce doar la lucrătorii medicali, dar poate implica inclusiv deținătorii de aplicații online de sănătate, centre de sport, instituții educative care administrează informații despre starea de sănătate a beneficiarilor lor, angajatori.

Fundamente juridice

În contextul strategiilor și politicilor elaborate în domeniul sănătății, în conformitate cu Carta Uniunii Europene a drepturilor fundamentale [1], stabilim că oricine are dreptul la protecția vieții private și de familie, casă și orice formă de comunicare, precum și de a-i fi protejate datele cu caracter personal. Protecția persoanelor fizice în ceea ce privește prelucrarea datelor cu caracter personal este **un drept fundamental**.

La nivel european, Regulamentul general privind protecția datelor [7] stabilește că informațiile privind starea de sănătate sunt atribuite la categoria de date cu caracter personal, iar datorită specificului informațiilor și posibilelor riscuri ce pot fi aduse în contextul prelucrării datelor cu privire la sănătate, acestea sunt incluse în categoria datelor cu caracter personal specifice care necesită măsuri sporite de protecție.

Având în vedere reglementările enunțate, dar și capacitatea individului de a solicita protecție în contextul prelucrării datelor privind starea de sănătate, la nivel

european, s-a cristalizat tendința instituționalizării unui nou drept – „dreptul la protecția datelor privind starea de sănătate”, drept care urmează a fi interpretat prin prisma legislației privind protecția datelor cu caracter personal, corelat cu legislația care acordă garanții specifice titularilor de informații procesate în contextul beneficiarii de servicii medicale.

Astfel, prevederile pct. 53 din Regulamentul general privind protecția datelor indică că informațiile privind starea de sănătate necesită un nivel mai ridicat de protecție și ar trebui prelucrate doar în scopuri legate de sănătate atunci când este necesar pentru realizarea acestor scopuri în beneficiul persoanelor fizice și al societății, în general, în special – în contextul gestionării serviciilor și sistemelor de sănătate sau de asistență socială, inclusiv prelucrarea acestor date de către autoritățile de management și de către autoritățile centrale naționale din domeniul sănătății în scopul controlului calității, furnizării de informații de gestiune și al supravegherii generale a sistemului de sănătate sau de asistență socială la nivel național și local, precum și în contextul asigurării continuității asistenței medicale sau sociale și a asistenței medicale transfrontaliere ori în scopuri de securitate, supraveghere și alertă în materie de sănătate ori în scopuri de arhivare în interes public, în scopuri de cercetare științifică sau istorică ori în scopuri statistice în temeiul dreptului Uniunii sau al dreptului intern, care trebuie să urmărească un obiectiv de interes public, precum și în cazul studiilor realizate în interes public în domeniul sănătății publice.

La nivel național, dreptul la protecția informațiilor privind starea de sănătate este garantat prin prevederile art. 6 și art. 7 din Legea privind protecția datelor cu caracter personal, prevederile Legii privind drepturile și responsabilitățile pacientului, care indică, în conținutul art. 5, dreptul la securitatea vieții personale a pacientului, dar și dreptul acestuia la informații despre datele sale de sănătate.

Totodată, dreptul la protecția informațiilor privind starea de sănătate este garantat și prin prevederile Hotărârii Guvernului nr. 1123 din 14.12.2010, care stabilește măsurile de protecție necesare a fi asumate de către operatorii de date în contextul prelucrării informațiilor privind starea de sănătate și prevederile *Instrucțiunii privind prelucrarea datelor cu caracter personal privind starea de sănătate* [3], adoptată de către Centrul Național pentru Protecția Datelor cu Caracter Personal, care oferă operatorilor de date privind starea de sănătate orientare generală în dezvoltarea măsurilor organizatorico-juridice.

În contextul celor indicate *supra*, remarcăm că Republica Moldova este semnatară a Convenției 108 a Consiliului Europei referitor la prelucrarea automatizată a datelor cu caracter personal, care reprezintă unul dintre primele instrumente juridice adoptate la nivel internațional în domeniul protecției datelor personale.

Atragem atenția, însă, că, la nivel european, domeniul protecției datelor cu caracter personal a fost



reformat și, pentru moment, acesta este reglementat de prevederile Regulamentului (UE) 2016/679 al Parlamentului European și al Consiliului din 27 aprilie 2016 privind protecția persoanelor fizice în ceea ce privește prelucrarea datelor cu caracter personal și privind libera circulație a acestor date [7], denumit GDPR.

Prelucrarea datelor privind starea de sănătate la nivel european este reglementată și de prevederile Recomandării CM / Rec (2019)2 a Comitetului Miniștrilor către statele membre privind protecția datelor referitoare la sănătate, adoptată de Comitetul Miniștrilor la 27 martie 2019 [6], la a 1342-a reuniune a reprezentanților ministerelor.

Recomandarea conține orientări cu privire la diverse aspecte, inclusiv baza legitimă pentru prelucrarea datelor privind datele de îngrijire a sănătății – în special, consimțământul persoanei vizate, date privind copiii nenăscuți, date genetice referitoare la sănătate, schimbul de date privind sănătatea prin profesioniști și stocarea acestora.

Remarcăm totuși că, chiar dacă Regulamentul (UE) 2016/679 al Parlamentului European și al Consiliului din 27 aprilie 2016 [7] este adoptat doar pentru țările membre ale Uniunii Europene, în virtutea reglementărilor inserate, produce efecte și pentru țările non-UE, inclusiv pentru Republica Moldova.

GDPR se aplică și companiilor cu sediul în alte state non-UE, în măsura în care acestea prelucrează date personale ale unor persoane din Uniunea Europeană. Astfel, dacă un prestator de servicii de sănătate din spațiul non-UE oferă online servicii de sănătate către persoane din UE, atunci și acea companie este obligată să respecte prevederile GDPR.

Astfel, în conformitate cu prevederile art. 3 din GDPR, stabilim că aplicarea acestuia se întinde asupra prelucrării datelor cu caracter personal în cadrul activităților unui sediu al unui operator sau al unei persoane împuternicite de operator pe teritoriul Uniunii, indiferent dacă prelucrarea are loc sau nu pe teritoriul Uniunii. De asemenea, Regulamentul se aplică prelucrării datelor cu caracter personal ale unor persoane vizate care se află în Uniune de către un operator sau o persoană împuternicită de operator care nu este stabilit(ă) în Uniune, atunci când activitățile de prelucrare sunt legate de:

- oferirea de bunuri sau servicii unor persoane vizate din Uniune;
- monitorizarea comportamentului lor, dacă acesta se manifestă în cadrul Uniunii.

În concluzie, Regulamentul se va aplica aproape oricărei organizații care este stabilită în Uniunea Europeană, oferă bunuri sau servicii, ori monitorizează comportamentul persoanelor din Uniunea Europeană, chiar dacă respectiva organizație nu are sediul în Uniunea Europeană.

Condițiile legale care trebuie respectate de către operatori în contextul prelucrării datelor privind starea de sănătate

Legislația privind protecția datelor cu caracter personal și, respectiv, obligațiile operatorilor implicați în activități de prelucrare a datelor privind starea de sănătate apar în condițiile în care persoana fizică sau juridică inițiază activități de prelucrare a datelor privind starea de sănătate a indivizilor în alte scopuri decât în scop personal.

În conformitate cu prevederile art. 3 al Legii privind protecția datelor cu caracter personal, se va considera prelucrare de date cu caracter personal oricare din operațiunile sau seriile de operațiuni care se efectuează asupra datelor cu caracter personal prin mijloace automatizate sau neautomatizate (pe suport de hârtie), cum ar fi colectarea, înregistrarea, organizarea, stocarea, păstrarea, restabilirea, adaptarea ori modificarea, extragerea, consultarea, utilizarea, dezvoltarea prin transmitere, diseminare sau în orice alt mod, alăturarea ori combinarea, blocarea, ștergerea sau distrugerea etc.

Capitolul II al Legii privind protecția datelor cu caracter personal stabilește condițiile în care datele cu caracter personal pot fi prelucrate, stocate și utilizate. Astfel, prevederile art. 5 din acest capitol indică care sunt condițiile de bază necesare a fi respectate în contextul realizării activităților de prelucrare, indicând că datele cu caracter personal care fac obiectul prelucrării trebuie să fie:

a) Prelucrate în mod corect și conform prevederilor legii. Corectitudinea, în sensul activității de prelucrare, urmează a fi înțeleasă drept capacitatea și calitatea operatorului de a fi deschis și transparent cu subiectul datelor, informându-l pe cel din urmă despre scopul activității de prelucrare, activitățile de prelucrare și riscurile care ar putea să apară. Transparența este întotdeauna importantă, dar mai ales în situațiile în care indivizii au posibilitatea de a alege cu privire la faptul dacă doresc să intre într-o relație cu o anumită instituție sau nu. În cazul în care persoanele fizice știu de la bun început ce informații vor fi folosite și pentru ce, acestea vor fi în măsură să ia o decizie în cunoștință de cauză cu privire la posibilitatea de a intra într-o relație sau, poate, pentru a încerca să renegocieze termenii și condițiile contractuale sau să încerce modelarea comportamentului operatorului. Evaluarea dacă informațiile sunt procesate corect ține și de modul în care au fost obținute aceste informații. În special, în cazul în care cineva este înșelat sau indus în eroare atunci când se obține informația, probabilitatea este redusă ca această activitate să fie catalogată drept prelucrare de date corectă. Astfel, se recomandă operatorilor să dezvolte mecanisme corecte de prelucrare a informației, tinzând să prefere obținerea informației de la subiecții vizați sau prin modalități expres prevăzute de lege drept posibile.

Prevederea indicată mai sus stabilește că prelucrarea datelor cu caracter personal trebuie să se realizeze

ze în conformitate cu legea; se impune a fi o garanție importantă pentru titularii de date ori, în cazul în care prelucrarea se realizează în conformitate cu prevederile unui anumit act normativ, apare probabilitatea că legiuitorul, în adoptarea actului, a evaluat posibilele riscuri și a stabilit măsuri organizatorice de prevenire a acestora.

b) Colectate în scopuri determinate, explicite și legitime, iar ulterior să nu fie prelucrate într-un mod incompatibil cu aceste scopuri. Prelucrarea ulterioară a datelor cu caracter personal în scopuri statistice, de cercetare istorică sau științifică nu este considerată incompatibilă cu scopul colectării, dacă se efectuează cu respectarea prevederilor legii și cu respectarea garanțiilor privind prelucrarea datelor cu caracter personal, prevăzute de normele ce reglementează activitatea statistică, cercetarea istorică și cea științifică. O activitate va fi considerată în conformitate cu legislația numai dacă are un temei juridic și este fundamentată pe norme clar definite, care reglementează modul în care va fi desfășurată activitatea în cauză. Dacă este cazul, respectivele norme ar trebui, de asemenea, să stabilească în mod clar amploarea oricărei puteri discreționare conferite autorității de asigurare a respectării legii și orientării privind modul în care această putere discreționară ar trebui exercitată și să ofere garanții juridice adecvate. Astfel, *se recomandă* operatorilor să evalueze modalitățile de prelucrare, precum și tipurile de informații prelucrate, urmând să se stabilească dacă pentru fiecare tip de informație colectată există normă legală ce permite prelucrarea, în caz contrar – urmează să se obțină consimțământul persoanei cu privire la demararea unei astfel de activități.

c) Adecvate, pertinente și neexcesive în ceea ce privește scopul pentru care sunt colectate și/sau prelucrate ulterior. Astfel, în temeiul acestui principiu, trebuie să avem în vedere că stocarea de date trebuie să fie valabilă doar pe perioada atingerii scopului propus, iar odată ce scopul este atins datele nu mai urmează să fie stocate, cu excepția situației în care legea expres prevede acest fapt. Astfel, în vederea implementării în practică a respectivului principiu, *se recomandă* revizuirea acțiunilor, proceselor și formularelor de colectare de date, urmând să se verifice dacă procesele de colectare de date au la bază realizarea unor scopuri legale și dacă aceste scopuri sunt sau nu întemeiate.

d) Exacte și, dacă este necesar, actualizate. Datele inexacte sau incomplete din punctul de vedere al scopului pentru care sunt colectate și, ulterior, prelucrate se șterg sau se rectifică. Datele inexacte sau incomplete, din punct de vedere al scopului pentru care sunt colectate și ulterior prelucrate, se șterg sau se rectifică. Tot în contextul colectării exacte de date apare și întrebarea cu privire la datele greșit înregistrate. Astfel, cu privire la datele greșit înscrise este important să existe un proces de evidență, monitorizare și raportare a erorilor admise. Astfel, *se recomandă* operatorilor să dezvolte mecanisme de actualizare a datelor în cazul în care utilizează sisteme informaționale automatizate, asigurându-și, totodată, posibilitatea înscrierii modifi-

cărilor realizate, temeiurile acestora, data și datele de autentificare ale persoanelor responsabile.

e) Stocate într-o formă care să permită identificarea subiecților datelor cu caracter personal pe o perioadă care nu va depăși durata necesară atingerii scopurilor pentru care sunt colectate și, ulterior, prelucrate. Stocarea datelor cu caracter personal pe o perioadă mai mare, în scopuri statistice, de cercetare istorică sau științifică, se va face cu respectarea garanțiilor privind prelucrarea datelor cu caracter personal prevăzute de normele ce reglementează aceste domenii și numai pentru perioada necesară realizării acestor scopuri. Stocarea datelor cu caracter personal pe o perioadă mai mare, în scopuri statistice, de cercetare istorică sau științifică, se va face cu respectarea garanțiilor privind prelucrarea datelor cu caracter personal prevăzute de normele ce reglementează aceste domenii și numai pentru perioada necesară realizării acestor scopuri. Pentru fiecare categorie de date, operatorul urmează să-și stabilească un scop, acest scop urmând a fi prestabilit din timp. Astfel, *se recomandă* operatorilor să monitorizeze ciclul de viață al datelor și, odată cu expirarea termenului prestabilit sau atingerea scopului, datele care nu mai sunt necesare activității urmează a fi radiate sau arhivate, în dependență de reglementările prestabilite pentru categoria respectivă de date.

Totodată, atragem atenția asupra prevederilor art. 6 al Legii privind protecția datelor cu caracter personal, care stabilește că, în general, prelucrarea categoriilor speciale de date cu caracter personal este interzisă, aceasta fiind permisă doar în situații de excepție.

Având în vedere datele privind starea de sănătate, o să remarcăm că prelucrarea acestora în condițiile prevederilor art. 6 al Legii privind protecția datelor cu caracter personal este posibilă doar în cazul în care:

a) Subiectul datelor cu caracter personal și-a dat consimțământul. În cazul subiectului datelor cu caracter personal în privința căruia a fost instituită măsura de ocrotire judiciară sub forma tutelei, prelucrarea categoriilor speciale de date cu caracter personal se efectuează numai cu obținerea consimțământului în formă scrisă al tutorelui.

b) Prelucrarea este necesară pentru îndeplinirea obligațiilor sau drepturilor specifice ale operatorului în domeniul dreptului muncii, cu respectarea garanțiilor prevăzute de lege și ținându-se cont de faptul că o eventuală dezvoltare către un terț a datelor cu caracter personal prelucrate în acest scop poate fi efectuată numai dacă există o obligație legală a operatorului în acest sens.

c) Prelucrarea este necesară *pentru protecția vieții, integrității fizice sau a sănătății subiectului datelor cu caracter personal ori a altei persoane* în cazul în care subiectul datelor cu caracter personal se află în incapacitate fizică sau juridică de a-și da consimțământul. Această situație este una condiționată, ea poate fi instituită doar în cazul în care intră în vigoare excepția (subiectul datelor cu caracter personal se află în incapacitate fizică sau juridică de a-și da consimțământul).



d) Prelucrarea este efectuată în contextul *activităților legitime de către asociații obștești, partide și alte organizații social-politice, de către sindicate, asociații de patronat, organizații filozofice sau religioase, organizații cooperatiste necomerciale*, cu condiția ca prelucrarea să se refere numai la membrii acestora sau la persoanele cu care acestea au contacte permanente în legătură cu scopurile lor și cu condiția ca datele să nu fie dezvăluite terților, fără consimțământul subiecților datelor cu caracter personal.

e) Prelucrarea se referă la *date făcute publice în mod voluntar* și manifestată de către subiectul datelor cu caracter personal.

f) Prelucrarea este necesară pentru constatarea, exercitarea sau apărarea unui drept în justiție al subiectului datelor cu caracter personal. Această situație, însă, nu exonerează instanța de obligativitatea de a păstra confidențialitatea datelor furnizate și a dezvolta măsuri corespunzătoare în acest sens.

g) Prelucrarea este necesară în scopul asigurării securității statului, al reducerii riscului de declanșare sau în cazul declanșării urgențelor de sănătate publică, cu condiția ca aceasta să se efectueze cu respectarea drepturilor subiectului datelor cu caracter personal și a celorlalte garanții prevăzute de prezenta lege.

Atragem atenția că, la apariția oricarei dintre situațiile enumerate mai sus, operatorul, în cazul în care declanșează procedura de prelucrare a datelor speciale – avem în vedere inclusiv datele privind starea de sănătate, se obligă să asigure respectarea prevederilor art. 5, dar și prevederile art. 11, 12, 13, 14, 16, 17, 18 ale Legii privind protecția datelor cu caracter personal, care garantează drepturile subiectului datelor cu caracter personal, în special: dreptul de a fi informat despre prelucrarea datelor cu caracter personal, dreptul de acces la datele cu caracter personal, dreptul de intervenție asupra datelor cu caracter personal, dreptul de opoziție al subiectului datelor cu caracter personal, dreptul de a nu fi supus unei decizii individuale, dreptul de a se adresa în justiție, în caz de prejudiciere.

De asemenea, referitor la obligația de informare a persoanei vizate, subliniem că operatorii trebuie să ia măsuri adecvate pentru a furniza persoanei vizate informațiile menționate la articolele 13 și 14, într-o formă concisă, transparentă, inteligibilă și ușor accesibilă, utilizând un limbaj clar și simplu. Această informare se poate realiza pe site-ul operatorului.

În ceea ce privește măsurile de securitate adoptate de operatori, precizăm că art. 32 din Regulamentul (UE) 2016/679 [7], care reglementează „*securitatea prelucrării*”, stabilește obligația operatorilor și a persoanelor împuternicite de aceștia la implementarea măsurilor tehnice și organizatorice adecvate în vederea asigurării unui nivel de securitate corespunzător. Obligații similare se regăsesc și în prevederile art. 29 și art. 30 ale Legii privind protecția datelor cu caracter personal, care indică că operatorii sunt obligați să asigure confidențialitatea datelor și securitatea acestora în contextul acțiunilor de prelucrare realizate.

Totodată, art. 24 alin. (1) din Regulamentul (UE) 2016/679 [7] prevede faptul că operatorii pun în aplicare măsuri tehnice și organizatorice adecvate pentru a garanta și a fi în măsură să demonstreze că prelucrarea se efectuează în conformitate cu Regulamentul.

În ceea ce privește dezvăluirea în spațiul public a numelui și stării de sănătate a unei persoane fizice, subliniem că prelucrarea (dezvăluirea) acestor date se poate realiza cu consimțământul persoanei în cauză. Excepție de la regula indicată, în temeiul prevederilor art. 29 al Legii privind protecția datelor cu caracter personal, poate fi considerată situația în care titularul datelor cu caracter personal anterior a dezvăluit și/sau a făcut publice în mod voluntar datele sale cu caracter personal.

Datele referitoare la sănătate, așa cum am menționat *supra*, se numără printre datele care aparțin unei categorii speciale ce se bucură de un nivel mai ridicat de protecție, în special – datorită riscului de discriminare, care poate apărea odată cu prelucrarea acestora. Riscul de discriminare pe diferite criterii, în acest context, este un factor de pericol și poate să comporte consecințe grave pentru subiect.

Având în vedere specificul informației furnizate de datele cu caracter medical, dar și importanța acestora pentru titulari, datelor despre starea de sănătate li se vor aplica atât principiile generale ale dreptului cât și practica internațională, și legile speciale în acest domeniu.

Evident că existența formală a unui cadru normativ nu rezolvă, de fapt, problemele legate de protecția efectivă a acestora, ori stocarea, prelucrarea și accesarea informației despre starea de sănătate a individului nu este reglementată în nici un act normativ la nivel național, care ar statua detaliat mecanismele și modalitățile în care au loc aceste procese. Este imperativ, astfel, ca instituțiile medicale și/sau prestatoare de servicii de sănătate, publice și private din Republica Moldova să elaboreze sau, după caz, să își revizuiască politica de securitate instituțională în domeniul protecției categoriilor speciale de date.

Politica de securitate, în conformitate cu *Instrucțiunea în legătură cu prelucrarea datelor cu caracter personal privind starea de sănătate* [3], urmează să conțină reglementări care ar asigura protecția datelor cu caracter personal, prelucrate în domeniul sănătății, în cadrul sistemelor de evidență, în special prin implementarea următoarelor:

- 1) preîntâmpinarea conexiunilor neautorizate la rețelele comunicaționale și interceptării cu ajutorul mijloacelor tehnice a datelor cu caracter personal transmise prin aceste rețele, în special – în procesul dezvăluirii prin transmitere a datelor cu caracter personal între entități abilitate cu diferite competențe în procesul de organizare a întregului sistem medical;
- 2) excluderea accesului neautorizat la datele cu caracter personal prelucrate în cadrul sistemelor de evidență prin metoda implementării procedurilor de identificare și autentificare a

utilizatorilor, prin repartizarea obligațiilor și investirea cu minimul de drepturi și competențe a celor implicați în procesul de gestionare a sistemelor de evidență a datelor cu caracter personal: prin asigurarea integrității resurselor informaționale (date și programe);

- 3) preîntâmpinarea acțiunilor speciale tehnice și de program care condiționează distrugerea, modificarea datelor cu caracter personal sau defecțiuni în lucrul complexului tehnic și de program, a soft-ului destinat prelucrării datelor, prin metoda folosirii mijloacelor de protecție speciale tehnice și de program, inclusiv a programelor licențiate, programelor antivirus, organizării sistemului de control al securității soft-ului și efectuarea periodică a copiilor de siguranță;
- 4) preîntâmpinarea acțiunilor intenționate și/sau neintenționate a utilizatorilor interni și/sau externi, precum și a altor angajați, care condiționează distrugerea, modificarea datelor cu caracter personal prelucrate în cadrul sistemelor de evidență sau defecțiuni în lucrul complexului tehnic și de program;
- 5) preîntâmpinarea scurgerii de informații care conțin date cu caracter personal, transmise prin canalele de legătură, prin folosirea metodelor de cifrare a acestei informații;
- 6) stabilirea exactă a ordinii și procedurilor de acces la informația care conține date cu caracter personal, prelucrată în cadrul sistemelor informaționale și de evidență, atât pentru utilizatorii interni, cât și pentru cei externi;
- 7) organizarea generării registrelor de audit a securității sistemelor informaționale și de evidență a datelor cu caracter personal pentru a fi posibilă acumularea probatoriului în cazurile investigării eventualelor operațiuni de acces/tentativă de acces neautorizat, a operațiunilor de modificare, extragere, blocare, ștergere sau distrugere a datelor cu caracter personal prelucrate în sisteme de evidență.

Importanța analizei, în acest context, a domeniului protecției și confidențialității datelor despre starea de sănătate a individului rezidă *a priori* din direcțiile principale în procesul de digitizare a sistemului de sănătate, și anume: informatizarea unor instituții medicale concrete, implementarea proiectelor integraționale pentru schimb de informație între diferite instituții medicale (cu scopul de a forma un spațiu informațional unic pentru personalul medical) și crearea unui spațiu unic pentru beneficiari (pacienți). Anume din aceste obiective majore stabilite în procesul de digitizare rezidă necesitatea restricționării accesului la informația care se colectează.

Concluzionând, putem menționa că subiectul protecției informațiilor calificate drept *sensitive data* de către actele internaționale în domeniul GDPR este „sensibil” anume în ceea ce privește aplicabilitatea lui practică și riscurile generate de încălcarea securității datelor, pregătirea specialiștilor în domeniul prelucrării, stocării

și transmiterii acestora, precum și în sporirea controlului efectiv pe parcursul respectivelor operațiuni.

Subsecvent, în contextul prelucrării datelor cu caracter special, în sistemul de sănătate este important ca fiecare instituție medico-sanitară sau instituție care oferă servicii de sănătate, publică sau privată, să adopte propriile Regulamente instituționale privind prelucrarea datelor și să stabilească persoanele responsabile de efectuarea operațiunilor în acest domeniu în scopul asigurării unui nivel sporit și efectiv de protecție a datelor, precum și implementarea eficientă a conceptului de politică de securitate.

În final, indicăm că dreptul la protecția datelor cu caracter personal este un drept inerent al societății contemporane, caracterizată prin ample procese de informatizare și digitizare a serviciilor publice. Pentru instituțiile medicale, care prelucrează date cu caracter medical ale pacienților, stabilim, astfel, drept imperativă obligația de a dezvolta și implementa măsuri organizatorico-juridice de asigurare a dreptului la protecția datelor cu caracter personal.

Referințe bibliografice:

1. Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/fiches_techniques/2013/010106/04A_FT\(2013\)010106_RO.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/fiches_techniques/2013/010106/04A_FT(2013)010106_RO.pdf) (vizitat 11.06.2020).
2. Cerințele față de asigurarea securității datelor cu caracter personal la prelucrarea acestora în cadrul sistemelor informaționale de date cu caracter personal, aprobate prin Hotărârea Guvernului, nr. 1123 din 14.12.2010. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2010, nr.254-256.
3. Instrucțiune în legătură cu prelucrarea datelor cu caracter personal despre starea de sănătate, elaborată de Centrul pentru protecția datelor cu caracter personal, disponibilă la: <http://datepersonale.md/wp-content/uploads/2020/01/INSTRUCTIUNI-HEALTH.pdf> (vizitat 11.06.2020).
4. Legea privind protecția datelor cu caracter personal, Nr. 133 din 08.07.2011. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2011, nr.170-175. În vigoare din 14.02.2012.
5. Legea cu privire la drepturile și responsabilitățile pacientului, Nr. 263 din 27.10.2005. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2005, nr.176-181. În vigoare din 30.06.2006.
6. Recomandarea CM/Rec (2019) 2 a Comitetului de Miniștri către statele membre privind protecția datelor referitoare la starea de sănătate, https://www.apda.ad/sites/default/files/2019-03/CM_Rec%282019%292E_EN.pdf (vizitat 12.06.2020).
7. Regulamentul (UE) 2016/679 al Parlamentului European și al Consiliului din 27 aprilie 2016 privind protecția persoanelor fizice în ceea ce privește prelucrarea datelor cu caracter personal și privind libera circulație a acestor date (Regulamentul general privind protecția datelor), <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=CELEX%3A32016R0679> (vizitat 12.06.2020).

